

มนุษย์กับศาสตร์แห่งการปกครอง*

MAN AND THE SCIENCE OF GOVERNANCE

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ)

Phranattapong Yanameteer (Kraithep)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: nattapongsongsam@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันนี้โลกกำลังเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมวลมนุษย์ มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมากขึ้น ทำให้สังคมมนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนแปลงวิถีทางในการดำเนินชีวิต นักสังคมวิทยาพบว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างออกไปจากสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ ข้อแตกต่างที่สำคัญคือ ความเป็นสัตว์สังคมที่จำเป็นต้องใช้ชีวิตร่วมกัน และความสามารถในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมขึ้นมาใช้ การศึกษาเกี่ยวกับสังคมมนุษย์จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการรู้จักสังคมและการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ในสังคม คำว่า “มนุษย์” แปลว่า “ผู้มีจิตใจสูง” หมายถึง ผู้ที่มีใจสูงด้วยคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงไว้ว่า คุณธรรมที่จะทำให้เกิดมาเป็นมนุษย์และเป็นมนุษย์ที่แท้ได้ก็เพราะเบญจศีล และเบญจธรรมคือ ศีล 5 และธรรม 5 กล่าวคือ การที่จะเกิดเป็นคนได้ ก็เพราะศีลและธรรมนำให้มาเกิด โดยนัยตรงกันข้าม ใครมีเบญจศีล เบญจธรรม ไม่ครบก็จะขาดความเป็นมนุษย์ตามลำดับ คือขาดมากข้อก็ยิ่งเหลือความเป็นมนุษย์ลดน้อยลงทุกที ก็เป็นคนไม่ถึงขั้นเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ มนุษย์ในสังคมจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยในส่วนของเรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคม จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการอาศัยอยู่ร่วมกัน และ การปกครองการเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม อีกทั้งการปกครองหรือที่เรียกว่า รัฐศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง รวมทั้งการบริหารจัดการ ตลอดจนการดำเนินงานของรัฐ มนุษย์มีความสัมพันธ์ในทางรัฐศาสตร์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย กล่าวคือเวลาเกิดก็ต้องมีใบแจ้งเกิด เวลาตายก็ต้องมีใบมรณบัตร เป็นต้น

คำสำคัญ : มนุษย์, ศาสตร์, การปกครอง

* Received January 27, 2022; Revised February 14, 2022; Accepted April 7, 2022



Abstract

Nowadays, the world is progressing and developing rapidly. with modern technology to facilitate human beings have a more comfortable living causing human society to adjust the way of life Sociologists found Humans are a type of animal that is different from other animal species. The main difference is that Being a social animal that needs to live together and the ability to create a culture to use Education about human society is therefore essential. Because it is an important foundation of knowing society and human life in society. Virtue that can be born as a human and a true human being is because of the five precepts. and the five virtues are the five precepts and the five virtues, that is, to be born as a human being. because morality and dharma lead to birth On the contrary, whoever has the five precepts and not complete all the virtues will lose their humanity accordingly. That is, the lack of a lot of points, the less humanity remains. is just a person who is not even a human being. However, human beings in society are inevitable in terms of coexistence in society. It is about living together and governing the existence of human beings in society. Also, governance, also known as political science, is the science that studies politics and governance. including management as well as the operation of the state Human beings are related in political science from birth until death. That is to say, at the time of birth, you must have a birth certificate. When you die, you must have a death certificate, etc.

Keywords: Human, Science, Domination

บทนำ

มนุษย์ถูกมองว่ามีความชั่วร้ายโดยเนื้อแท้มีความรุนแรงและต้องการผู้นำที่เข้มแข็งเพื่อยับยั้งแรงกระตุ้นที่ทำลายล้างของพวกเขา พระมหากษัตริย์ในยุโรปหลายถือได้ว่าเป็นอำนาจของพวกเขาได้รับการบวชจากพระเจ้าและคำถามสิทธิของพวกเขาการปกครองเป็นประเด็น การดูหมิ่นในตอนแรกมมมองดั้งเดิมเหล่านี้ถูกทำลายโดยกลุ่มปัญญาชนกลุ่มเล็ก ๆ ที่เชื่อว่าการกิจการของมนุษย์ควรได้รับการชี้้นำด้วยเหตุผลและหลักการแห่งเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน พวกเขาโต้แย้งว่าทุกคนถูกสร้างขึ้นมาเท่าเทียมกันดังนั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองจึงไม่สามารถชอบธรรมบนพื้นฐานของ "สายเลือดอันสูงส่ง" การเชื่อมต่อที่มีสิทธิพิเศษกับพระเจ้าหรือลักษณะอื่นใดที่ถูกกล่าวหาว่าทำให้คน ๆ หนึ่งเหนือกว่าคนอื่น ๆ พวกเขายังเป็นที่ถกเถียงกัน



อยู่ว่ารัฐบาลมีไว้เพื่อรับใช้ประชาชน ไม่ใช่ในทางกลับกัน และกฎหมายควรใช้กับผู้ปกครอง เช่นเดียวกับรัฐบาล (แนวคิดที่เรียกว่าหลักนิติธรรม) แนวคิดเหล่านี้บางส่วนเริ่มแสดงออกในอังกฤษในศตวรรษที่ 17 (นิสตาจก์ เวชยานนท์, 2559)

เพลโตเสนอแนวคิดทางการเมืองขึ้นมาในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ว่า ประกอบด้วยจิตหรือวิญญาณที่แตกต่างกันจึงเป็นตัวสำคัญผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาไม่เหมือนกัน โดยแบ่งตามสภาพจิตใจของแต่ละบุคคลออกเป็น 3 ระดับ เพื่อจะเป็นตัวกำหนดหน้าที่บทบาทของชนชั้นในบริบทการเมือง และรูปการปกครองในอุดมคติ (ณัฐชญา จิตภักดี และคณะ, 2564) ได้แก่

1. ชนชั้นพลเมือง เป็นบุคคลที่มีจิตใจอยู่ในภาคคณหาครอบงำ มีความละโมภที่เกิเกิดขึ้นจากความอยาก จึงมีหน้าที่ในการผลิต และสร้างเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับรัฐ ถือว่าชนชั้นพลเมืองมีมากที่สุดในนครรัฐ
2. ชนชั้นพิทักษ์เป็นบุคคลที่มีจิตวิญญาณมีน้ำใจครอบครองสังคม เป็นพวกรักเกียรติยศชื่อเสียงมากกว่าทรัพย์สินสมบัติ มีน้ำใจสูงรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ประชาชน มีความว่องไว กำลังกายดี เหมาะแก่การเป็นผู้นำต่อต้านศัตรูภายนอกมากกว่าและให้ความคุ้มครองประชาชนภายในรัฐ
3. ชนชั้นปกครอง เป็นบุคคลที่มีจิตวิญญาณประกอบด้วยเหตุผลให้ความคุ้มครองประชาชน มีความฉลาด มีปัญญามาก รับรู้อะไรได้รวดเร็ว หมั่นแสวงหาแนวทางการศึกษาเล่าเรียน เป็นผู้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพิทักษ์ผลประโยชน์ของรัฐเป็นที่ตั้งบุคคลประเภทนี้มีจิตวิญญาณสูงส่ง

แนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ของอริสโตเติล

อริสโตเติลนักปราชญ์ชาวกรีก ผู้มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ แก่นปรัชญาสังคมและการเมืองของอริสโตเติล คือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมและการเมือง อริสโตเติล ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของวิชารัฐศาสตร์ตะวันตก เนื่องจากได้ศึกษาสถาบันการเมืองต่าง ๆ อย่างมากมาย เป็นนักปรัชญาคณแรกที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการเมืองโดยได้ศึกษารัฐในทุกแง่มุม อธิบายองค์การการปกครอง (ยศ สันตสมบัติ, 2556) ได้แก่ นิติบัญญัติ (legislature) บริหาร (executive) และตุลาการ (judiciary) ทฤษฎีองค์การการปกครองทั้ง 3 นี้ ได้เป็นแนวคิดด้านการบริหารการปกครองต่อมาจนเกิดแนวคิดทฤษฎีแบ่งแยกอำนาจ (the theories of separation of powers) ก็ระบบตรวจสอบและถ่วงดุล (system of checks and balances) หนังสือของท่านชื่อ Politics มีสาระสำคัญ คือ การเสนอแนะทางออกเพื่อแก้ไขสถานการณ์ทางการเมืองไปสู่รูปแบบของรัฐในอุดมคติ ทั้งนี้ได้คำนึงถึงจริยธรรมของมนุษย์ภายในรัฐเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเป็นการนำเสนอความคิดทางการเมืองอย่างเป็นระบบ ปรัชญาสังคมและการเมืองของท่านจึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมนุษย์และจริยธรรมของมนุษย์ (social and political virtues) แม้ความคิดวิทยาการของโลกจะเปลี่ยนไป แต่มนุษย์ต้องคิดเสมอว่าจะอยู่ร่วมกัน



อย่างไรบทบาทของผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองควรเป็นเช่นไร อริสโตเติลมีความเลื่อมใสระบอบการปกครองแบบนครรัฐของกรุงเอเธนส์ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2556)

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม และมนุษย์ทั้งหลายต้องอยู่ในรัฐ และรัฐนั้น คือ สังคมการเมืองมหภาคของมวลมนุษย์ รัฐจึงเกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยมีจุดหมายปลายทาง คือ เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกของมนุษย์เป็นที่ตั้ง ดังนั้นเมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคมธรรมชาติของสังคมจึงขึ้นอยู่กับมนุษย์ มนุษย์เป็นตัวก่อให้เกิดสังคม ธรรมชาติมนุษย์เปลี่ยนแปลงไม่ได้ และสังคมก็เปลี่ยนแปลงไม่ได้เช่นกัน ตามความคิดของอริสโตเติล ได้แบ่งศาสตร์ (Sciences) ออกเป็น 3 ประเภท คือภาคปฏิบัติ (Practical) ภาคทฤษฎี (Theoretical) และการผลิต (Produce) สำหรับการเมืองนั้น จัดอยู่ในประเภทภาคปฏิบัติ อริสโตเติลได้ศึกษารัฐบาลที่เป็นอยู่ด้วยวิธีการรวบรวมข้อเท็จจริงทางการเมืองโดยการสังเกต (Political Facts) รัฐทางภาคปฏิบัติที่ดี (Practicalpolity) ของท่านนั้น ได้ยึดถือหลักการของการผสมผสานระหว่างคณาธิปไตย การปกครองโดยคนร่ำรวย (Oligarchy) และประชาธิปไตย การปกครองโดยคนยากจน (Democracy) ซึ่งเป็นการออมชอมระหว่างความมั่งคั่งและจำนวนของพลเมือง นอกจากนี้ อริสโตเติลได้ปฏิเสธที่จะยอมรับความคิดเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์ (Equality) ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากความไม่เป็นปกติสุข และความไม่มั่นคงในวงการของการปกครองในนครรัฐเอเธนส์สมัยโบราณ เพราะประชาธิปไตยจะแปรรูปเป็นการปกครองแบบทรราช (Tyranny) ได้ในที่สุดอริสโตเติลเชื่อว่ามนุษย์ไม่สามารถจะประสบความสำเร็จและความสมบูรณ์สุดยอดได้หากปราศจากรัฐ รัฐเกิดขึ้นมาเพื่อมีชีวิตดำรง เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมโดยธรรมชาติอันยังผลให้เกิดเป็นชุมชนสังคมขึ้นมา รูปแบบที่เป็นทางการของชุมชนสังคมมนุษย์ ก็คือ รัฐแบบนครรัฐ ชาวกรีกสมัยโบราณมีความเชื่อว่ามนุษย์ไม่อาจแยกตัวออกจากรัฐได้ โดยแบ่งรัฐออกเป็น 3 รัฐ (เอนก วัตแย้ม, 2555) ได้แก่

1) นครรัฐ (city – state) ลักษณะที่สำคัญของนครรัฐ ก็คือ เป็นเมืองที่มีขนาดเล็กประกอบด้วยประชากรไม่มากเกินไป มีรัฐบาลปกครองตนเองและประชาชนมีสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล อริสโตเติลเชื่อมั่นว่านครรัฐเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของสังคม (the state isnatural) มนุษย์จะเป็นมนุษย์ก็ต่อเมื่อมนุษย์อยู่ในรัฐ ปัจเจกบุคคลที่อยู่ภายนอกนครรัฐนั้นถ้าไม่เป็นเทพเจ้าก็ต้องเป็นสัตว์ป่า นครรัฐเป็นสิ่งแวดล้อมเพียงสิ่งเดียวที่จะทำให้ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

2) รัฐศักดินา (feudal state) ในห้วงระยะเวลาของคริสต์ศตวรรษที่ 5 พวกคนป่าดิบตอนนิก (Teutonic Banarians) ได้มีอำนาจจัดการปกครองในแบบรัฐหมู่ชน (TribalState) ซึ่งมีลักษณะเป็นรัฐเล็ก ๆ และมีหัวหน้าเผ่าชนเป็นผู้ปกครอง ลักษณะที่สำคัญของรูปการปกครองแบบหมู่ชน ได้แก่ การมีคณะที่ปรึกษา การรักษาความสงบเรียบร้อย มีการรักษา



ชนบทรรมนิยมประเพณีอย่างเคร่งครัด ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ การยำใน
ความสำคัญของปัจเจกชน (individual) ว่าอยู่เหนือสิทธิของรัฐ

3) ชาติ (nation – state) ในตอนปลายของยุคสมัยกลางสืบต่อเนื่องถึงยุโรป
สมัยใหม่ พวกขุนนางในระบบศักดินาเกิดการขัดแย้งกับชนชั้นกลาง ทั้งนี้เพราะขุนนางหวั้น
เกรงว่าอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชนชั้นกลางจะทำให้ลายการครอบครองที่ดินของตนในรัฐศักดินา
และในขณะเดียวกันชนชั้นกลางก็ไม่พอใจพวกขุนนาง เพราะขุนนางพยายามใช้กำลังเข้า
ขัดขวางกิจกรรมทางการค้าของตน ฉะนั้น พวกชนชั้นกลางอันประกอบด้วยพ่อค้าวานิชและผู้
มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงพากันสนับสนุนการมีอำนาจของพระมหากษัตริย์ โดยมีวัตถุประสงค์
ที่จะต่อต้านระบบศักดินา และเสริมสร้างความมั่งคั่งและความยุติธรรมให้เกิดแก่ประเทศชาติ
(พิมพ์พรณ เชื้อบางแก้ว, 2562)

มนุษย์กับการปกครอง

การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบตามแนวความคิดของเพลโตจะต้องเป็นผู้ที่มีดวงวิญญาณ
ที่มีคุณธรรมมากกว่าใคร ๆ ถ้ายิ่งผู้ใดมีคุณธรรมมากและเข้าใจถึงการกระทำความดีอย่าง
แท้จริงได้ และผู้ปกครองรัฐที่ดีจะต้องมีร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่สมบูรณ์ และจะต้องมีเป็น
บุคคลที่ได้รับคัดเลือกมาแล้วเป็นอย่างดี การศึกษาก็เป็นเกณฑ์สำคัญที่จะต้องทำการควบคุม
อย่างเข้มงวดมาตั้งแต่เริ่มต้น (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6, 2558)

เพลโตยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักปกครองที่ดีต้องประกอบด้วยคุณธรรมสำคัญ 4
ประการ ได้แก่ ความฉลาด ความยุติธรรม ความรู้จักประมาณ และความกล้าหาญ

1. ปัญญา (Wisdom) บุคคลผู้มีความดีมีคุณธรรมย่อมกระทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยเหตุผลเสมอ
หรือกล่าวได้ว่ากิจกรรมที่มีเหตุผลย่อมประกอบด้วยคุณธรรม ดังนั้น ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมที่
รวมเอาคุณธรรมอื่น ๆ ไว้ทั้งหมด และเป็นรากฐานของคุณธรรมทั้งหมดเมื่อปราศจากปัญญา
แล้ว คุณธรรมที่เหลืออยู่ก็ไม่อาจทำให้เที่ยงธรรมได้ ปัญญาจึงหมายถึง การกระทำที่เหมาะสม
กับสถานการณ์ตามเวลาและสถานที่ เพลโตถือว่าการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ความระมัดระวัง
การตัดสินใจที่แน่วแน่ และความสุขุมก็รวมอยู่ในคำว่าปัญญา (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา,
2556)

2. ความกล้าหาญ (Courage) เป็นคุณธรรมที่สำคัญมากในการดำรงชีวิต เพราะเป็น
คุณธรรมที่จะเป็นการป้องกันชีวิตเรา ความกล้าหาญในที่นี้หมายถึงความอดทนเข้าไว้
ด้วยกัน ความกล้าหาญเป็นคุณลักษณะภายนอกและความอดทนเป็นคุณลักษณะภายในของ
ความกล้าหาญ เพราะความกล้าหาญนี้เอง บุคคลเราจึงบรรลุจุดหมายได้โดยไม่มีอุปสรรค
ดังนั้น ความกล้าหาญจึงเป็นคุณสมบัติของสังคมที่ทุกคนยอมรับ (ชวลิตร เกิดทรัพย์ และคณะ,
2552)



3. ความรู้จักประมาณ (Temperance) เป็นคุณสมบัติของปัจเจกชน ซึ่งความรู้จักประมาณ หมายถึง การรู้จักควบคุมตัวเองโดยอาศัยเหตุผลให้อยู่บนความพอดี

4. ความยุติธรรม (Justice) เป็นคุณธรรมทางสังคมที่รวมเอาคุณธรรมทางสังคมทั้งหลายเข้าไว้ด้วยกันโดยแท้จริง เช่น ความรัก ความกล้าหาญ ความรื่นเริง ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี การทำหน้าที่และการรักษาสัญญา เป็นต้น บุคคลผู้มีความยุติธรรมควรเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นด้วย เพราะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการแสดงออกซึ่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้น

คุณธรรมทั้ง 4 ประการ เพลโตยกย่องความยุติธรรมเป็นคุณธรรมสูงสุดในอุดมรัฐ เพราะว่าความยุติธรรมได้รวบรวมเอาคุณธรรมทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน เป็นที่ยอมรับกันว่า “ผู้ยึดในอุดมคติที่ว่าคุณค่าที่สำคัญที่สุดของมนุษย์อยู่ที่สี่จะ ความรู้ ความยุติธรรม คุณธรรมและความงาม” เมื่อผู้ปกครองมีความฉลาด ผู้พิทักษ์ก็ต่อสู้อย่างกล้าหาญคนงานก็ทำงานอย่างขยันขันแข็ง ทุกคนมีความเชื่อต่อเหตุผลที่ปกครองตน เมื่อมองจากทัศนะภายนอกแล้ว ความยุติธรรมก็คือ การแบ่งปันแรงงานที่สมบูรณ์นั่นเอง

รูปแบบการปกครองที่ดีสำหรับมนุษย์ตามแนวคิดของเพลโต

เพลโต เชื่อว่า ระบบการเมืองการปกครองที่ดีตามหลักอุดมรัฐ ก็คือ ระบบอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) ที่อำนาจการเมืองการปกครองอยู่ในชนชั้นสูงเพียงชนชั้นเดียว โดยการถูกคัดเลือกขึ้นมาจากการศึกษา มิใช่กลุ่มบุคคลผู้มาจากตระกูลมั่งมีหรือร่ำรวย ซึ่งชนชั้นนี้จะผลิตเวียงเปลี่ยนวาระกันขึ้นทำหน้าที่เป็นราชาปราชญ์หรือกษัตริย์เมธีที่มีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งการ (พริโนภา จันทรน้อย, 2560)

ส่วนทัศนะเกี่ยวกับระบบการเมืองที่ดีของเพลโตที่มีต่อระบบสังคมและการเมืองการปกครองที่มีอยู่ในสมัยนั้น มีอยู่ 4 แบบ ซึ่งเกิดจากลักษณะของพลเมืองว่ามีน้ำหนักทางวิญญาณ หรือทัศนะไปฝ่ายไหนมากกว่าระบบการปกครองก็จะเป็นไปตามลักษณะเช่นนั้นด้วย เมื่อรวมกับระบบการเมืองการปกครองตามแบบอุดมรัฐเข้าไปด้วยแล้ว ก็จะมีอยู่ 5 แบบ ซึ่งเรียงตามลำดับการปกครองที่ดีที่สุดไปหาระบบการปกครองที่เลวที่สุด ตามทัศนะของเพลโตมีดังนี้ (เรื่องเดช เขจรศาสตร์, 2549)

1. แบบอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) ถือเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดในขณะนั้น ซึ่งมีระบบการปกครองโดยอำนาจการเมืองการปกครองอยู่ในชนชั้นผู้เป็นราชาปราชญ์ (Philosophers-Kings) เพราะราชาปราชญ์เป็นผู้ผ่านการทดสอบคัดเลือกมาเป็นอย่างดีมีคุณธรรม เมตตาแก่ประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองทุกคน

2. แบบโยธาธิปไตย (Public Works) ถือเป็นรูปแบบการปกครองที่ผู้ปกครองนิยมชมชอบในเกียรติยศชื่อเสียง บูชาเกียรติยศชื่อเสียงเหนือสิ่งอื่นใด อันเป็นแบบการปกครอง



ของสปาร์ตาในเมืองสปาร์ตา คนชั้นปกครองเป็นนักรบส่วนคนชั้นผู้ถูกปกครองเป็นทาสติดที่ดิน ทาสเหล่านี้คือชนชั้นราษฎรแบบอตุมรัฐ เพลโต ยกย่องสปาร์ตาเพราะเสรีชนในนครรัฐนี้ทุกคน ต้องฝึกวิชาทหาร การใช้ชีวิตของเขาจึงถูกควบคุมด้วยระเบียบวินัยที่เคร่งครัด ดังนั้นรัฐ ที่มีการปกครองอย่างนี้จึงไม่สนใจแสวงหาปรัชญา เมื่อระยะเวลาผ่านไปจากการบูชาเกียรติยศ ชื่อเสียงและอำนาจ ย่อมจะพาไปสู่การสะสมทรัพย์สินในที่สุด เมื่อมีคนร่ำรวยมากขึ้นการปกครองแบบรักเกียรติยศชื่อเสียงจะถูกความร่ำรวยครอบงำในที่สุด การปกครองก็จะตกอยู่ในมือของคนร่ำรวยเพียงกลุ่มเดียว

3. แบบคณาธิปไตย (Oligarchy) ถือเป็นรูปแบบการปกครองที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการ ประเมินทรัพย์สินของคนร่ำรวยเพื่อคนที่ร่ำรวยมีการจำกัดสิทธิทางการเมืองใช้เพื่อ ผลประโยชน์ในกลุ่มตน มีการกดขี่เอาเปรียบคนชั้นอื่นโดยมุ่งเพื่อประโยชน์ตนเพียงอย่าง เดียวเมื่อความมั่งคั่งและคนมั่งมีได้รับการยกย่องในรัฐ คุณธรรมและคนดีย่อมถูกเหยียดหยาม คนรวยเป็นผู้ปกครองส่วนคนจนไม่มีโอกาสได้ตำแหน่งทางการเมือง เมื่อความอยากไม่มี ที่สุดก็เกิดการแก่งแย่งระหว่างกลุ่มคนรวยด้วยกันเอง การปกครองก็อ่อนแอลง คนจนที่ถูกกดขี่ จึงได้โอกาสล้มอำนาจลงแล้วเสนอการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้น

4. แบบประชาธิปไตย (Democracy) ถือเป็นการปกครองโดยประชาชนเพื่อประโยชน์ ของประชาชน แต่เพลโตเห็นว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก เพราะให้เสรีภาพเกินไปจนเลยขอบเขต เมื่อคนส่วนใหญ่มีความรู้่น้อยและฉลาดน้อยเป็นผู้ที่ใช้ สิทธิออกเสียงส่วนใหญ่ คือ เป็นประชามติในการบริหารจัดการรัฐ ย่อมนำไปสู่เป้าหมายที่ ผิดพลาด อีกประการหนึ่งการที่ประชาธิปไตยเน้นที่เสรีภาพเกินไป ทุกคนต่างเรียกร้องหาความ เสมอภาค ทุกคนมีเสรีภาพในการออกความคิดเห็นอย่างเสรี ตัวรัฐเองก็มีเสรีภาพไปด้วย นาน วันเข้าก็ไม่มีใครเกรงกลัวหรือเคารพต่อกฎระเบียบของสังคม เพราะต่างคนต่างถือว่าตัวเองมี เสรีภาพทำอะไรได้ตามใจ ขาดวินัยในตัวเอง จึงเกิดความแตกร้างกันในภาครัฐ จนเป็นเหตุให้ ต้องมีใครคนหนึ่งเข้ามาเป็นผู้นำที่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ นั่นก็คือ การนำไปสู่การ ปกครองแบบทรราชในที่สุด

5. แบบทรราช (Tyrant) ถือเป็นการปกครองแบบเผด็จการ ซึ่งการปกครองแบบ ทรราชนี้สืบเนื่องมาจากการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะภายหลังจากเกิดเหตุวุ่นวายขึ้น ในระบบประชาธิปไตยจนไม่สามารถจะยุติลงได้ก็จะปรากฏบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่แสดงถึง ความสามารถเข้ามาระงับเหตุการณ์ให้สงบลงในตอนแรกเขาดูเหมือนวีระบุรุษของประชาชน และต่างสัญญาว่าจะให้ทุกคนมีเสรีภาพ แต่ในไม่ช้าเขาก็จะมัวเมาในอำนาจจนเป็นเหตุนำไปสู่ ระบบเผด็จการในที่สุด เพลโต เห็นว่า ระบบการปกครองแบบทรราชนี้เป็นระบบที่เลวที่สุดของ การปกครองที่ไม่มีกฎหมายหรือทุกระบบดังที่ได้กล่าวมา (นงนุช วงษ์สุวรรณ, 2553)



จากแนวคิดทางการเมืองทั้ง 5 แบบนั้น เพลโต ยกย่องการเมืองการปกครองแบบอภิชนาธิปไตยมากที่สุดและยังได้อุปมาเปรียบเทียบกับลักษณะราชาผู้เป็นปราชญ์เหมือนกับนักโทษหลุดออกจากเครื่องจองจำว่า คนทั้งหลายเหมือนนักโทษที่ถูกคุมขังอยู่ในถ้ำมองเห็นสิ่งต่าง ๆ เพียงเงาสะท้อนของวัตถุจากแสงคบเพลิง เมื่อนักโทษนั้นพ้นจากที่คุมขังและออกจากถ้ำแล้ว เขาจะพบกับสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เห็นดวงอาทิตย์เป็นที่มาของสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนมีความเข้าใจแม่แบบหรือต้นกำเนิดของสิ่งต่าง ๆ อันเปรียบเสมือนแม่แบบแห่งความจริงและความดีทั้งปวงเมื่อราชาปราชญ์ได้รับความจริงแล้วต้องกลับคืนสู่ถ้ำเพื่อชี้ความจริงนั้นกับนักโทษ (พลเมือง) ผู้อยู่ในถ้ำ

รูปแบบการเมืองการปกครองที่ดีจะต้องมีราชาผู้เป็นปราชญ์ปกครอง ซึ่งเปรียบเหมือนหมอรักษาโรคให้แก่คนไข้ คือ พลเมืองหรือประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง ความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับประชาชนเหมือนกับคนไข้ ดังนั้น การปกครองบ้านเมืองต้องขึ้นอยู่กับนักปราชญ์ที่มองเห็นประโยชน์และความสำคัญเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นที่ตั้งยอมบริหารบ้านเมืองให้พ้นจากความทุกข์ยาก (เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง, 2553)

มนุษย์กับระบบการปกครองแบบเสรีนิยม

มนุษย์มีสิทธิธรรมชาติในชีวิต รวมทั้งเสรีภาพและทรัพย์สิน ที่จะต้องร่างให้เป็นไปตามตามสัญญาสังคม รัฐบาลไม่มีสิทธิละเมิดสิทธิเหล่านี้ ทางด้านนักเสรีนิยมคัดค้านการอนุรักษนิยมรวมทั้งต้องการเปลี่ยนจากสมบูรณาญาสิทธิธิ์ให้กลายเป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้เขายังให้เหตุผลด้านอื่นๆ อีกด้วยว่า โลกเศรษฐกิจและการเมือง มาจากผู้ที่ถูกชักจูงให้มา ผูกพันกันด้วยพลังแห่งผลประโยชน์ โดยทุกๆ คนก็พยายามแสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง (ปราณี จุลภักดิ์ และคณะ, 2559)

เสรีนิยมเป็นแนวคิดที่เน้นเสรีภาพและการเรียกร้องเสรีภาพทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจภายในขอบเขตของกฎหมายเสรีภาพในความหมายเสรีนิยมหมายถึงเสรีภาพภายใต้กฎหมายที่มาของแนวคิดเสรีนิยมมาจากการปฏิวัติของชาวอเมริกัน ค.ศ 1775-1783 ที่ต้องการเอกราชจากอังกฤษและทวงสิทธิ์และเสรีภาพขั้นพื้นฐานตลอดจนการปฏิวัติของชาวฝรั่งเศส ค.ศ 1789 เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบเก่าและเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศจึงก่อให้เกิดแนวคิดเสรีนิยมขึ้นและเริ่มแพร่หลายในประเทศยุโรปอื่นๆ ในคริสต์ศตวรรษที่ 19

คริสต์ศตวรรษที่ 19 ก่อให้เกิดการเรียกร้องการปฏิรูปการเมืองเป็นประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ประชาชนมีส่วนร่วม แนวคิดเสรีนิยมในประเทศต่างๆ ของยุโรปก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อมาได้นำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองเพื่อขยายสิทธิการเลือกตั้งให้แก่ประชาชนในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ท้ายยุโรปมีบทบาทเป็นแรงผลักดันให้เกิดการปฏิรูปทาง



การเมืองในประเทศต่างๆในยุโรปจนระบอบประชาธิปไตยกลายเป็นระบอบของทุกๆประเทศในที่สุด

เสรีนิยมทางเศรษฐกิจ เป็นทางการเมืองและอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสนับสนุนที่แข็งแกร่งสำหรับเศรษฐกิจการตลาดและทรัพย์สินส่วนตัวในปัจจุบันการผลิตแม้ว่าเสรีนิยมทางเศรษฐกิจนอกจากนี้ยังสามารถสนับสนุนกฎระเบียบของรัฐบาลในระดับหนึ่ง พวกเขามีแนวโน้มที่จะต่อต้านการแทรกแซงของรัฐบาลในตลาดเสรีเมื่อมันยับยั้งการค้าเสรีและเปิดการแข่งขัน เสรีนิยมทางเศรษฐกิจได้รับการอธิบายว่าเป็นตัวแทนของการแสดงออกทางเศรษฐกิจของเสรีนิยมคลาสสิกในฐานะที่เป็นระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมทางเศรษฐกิจที่มีการจัดระเบียบในแต่ละบรรทัดซึ่งหมายความว่าจำนวนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเศรษฐกิจการตลาดจะทำโดยบุคคลหรือผู้ประกอบการมากกว่าโดยกลุ่ม สถาบันหรือองค์กรเศรษฐกิจที่ได้รับการจัดการตามหลักการเหล่านี้อาจอธิบายได้ว่าเป็นระบบทุนนิยมเสรีหรือเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม

เสรีนิยมคลาสสิก เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองและสาขาหนึ่งของเสรีนิยมที่สนับสนุนเสรีภาพของพลเมืองภายใต้หลักนิติธรรมโดยเน้นเสรีภาพทางเศรษฐกิจ โดยเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยได้รับแนวคิดจากคริสต์ศตวรรษก่อน เพื่อตอบสนองต่ออนคราภิวัตน์และการปฏิวัติอุตสาหกรรมในทวีปยุโรปและทวีปอเมริกาเหนือบุคคลที่มีแนวคิดเสรีนิยมที่โดดเด่นซึ่งมีแนวคิดสนับสนุนแนวคิดเสรีนิยมแบบคลาสสิก เอาเศรษฐศาสตร์แบบคลาสสิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดทางเศรษฐกิจที่ดำเนินโดย อตัม สมิธในหนังสือเล่มที่หนึ่งเรื่องความมั่งคั่งของชาติและความเชื่อในกฎธรรมชาติ ความก้าวหน้าและการใช้ประโยชน์ ลัทธิเสรีนิยมแบบคลาสสิก ตรงกันข้ามกับสาขาเสรีนิยม เช่น เสรีนิยมทางสังคมมองในแง่ลบมากกว่าต่อนโยบายทางสังคม การเก็บภาษีและการมีส่วนร่วมของรัฐในชีวิตของบุคคล และสนับสนุนการยกเลิกกฎระเบียบ จนกระทั่งเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่และการเกิดขึ้นของสังคมเสรีนิยมมันถูกใช้ภายใต้ชื่อ เสรีนิยมทางเศรษฐกิจ ตามคำนิยามลัทธิเสรีนิยมแบบคลาสสิกถูกนำมาใช้ใน ศัพท์ ย้อนยุคเพื่อแยกความแตกต่างระหว่างลัทธิเสรีนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 กับลัทธิเสรีนิยมทางสังคม ตามมาตรฐานสมัยใหม่ ในสหรัฐอเมริกาเสรีนิยมอย่างง่ายมักหมายถึงเสรีนิยมทางสังคม แต่ในยุโรปและออสเตรเลียเสรีนิยมธรรมดา มักหมายถึงเสรีนิยมแบบคลาสสิก (สุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2559)

สรุป

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงต้องสร้างกฎกติกาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยการใช้เหตุผลในการแสวงหาความยุติธรรมระหว่างปัจเจกชนต่อรัฐ ปัจเจกชนต่อปัจเจกชน รัฐต่อรัฐ ดังนั้น ประโยชน์อย่างสูงสุดที่ได้จากแนวคิดทางสังคมและการเมืองของอริสโตเติล



คือ การให้มนุษย์หารูปแบบการปกครองที่เหมาะสมที่สุด ให้ประโยชน์ที่สุดแก่ประชาชนเพราะรัฐเกิดจากการวิวัฒนาการทางธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์จำเป็นต้องมีรัฐเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคง ความสงบสุข แนวความคิดของอริสโตเติลมีลักษณะมุ่งเน้นความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะในเรื่องจริยธรรม (Ethics) การมีคุณธรรมจึงต้องมีทั้งทางพุทธิปัญญาและทางศีลธรรม ผู้ที่มีเฉพาะพุทธิปัญญาแต่ขาดศีลธรรม ในที่สุดจะกลายเป็นทรราชได้ คุณธรรมทั้ง 2 จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งรัฐและมวลมนุษย์ที่อยู่ภายใต้รัฐ แนวคิดทางสังคมและการเมืองของอริสโตเติลเป็นการนำเสนอให้เห็นการเมืองทั้งระบบตั้งแต่ธรรมชาติและกำเนิดของรัฐ การแบ่งชั้นตามภาระหน้าที่โดยธรรมชาติ ซึ่งท่านได้จำแนกลักษณะของการปกครองไว้ 2 ประเภทโดยใช้จำนวนและวัตถุประสงค์ของการปกครองเป็นเกณฑ์การพิจารณา โดยแบ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีและเลว การปกครองที่ดีที่สุดคือรูปแบบ polity คือ รูปแบบผสมระหว่างคณาธิปไตยกับประชาธิปไตย โดยแบ่งประชาชนออกเป็นชนชั้นร่ำรวย ชนชั้นกลางและชนชั้นยากจน โดยให้คนรวยและคนจนเลือกชนชั้นกลางเป็นผู้ปกครอง เพื่อทำหน้าที่ในการประสานประโยชน์ของคนรวยกับคนจน แนวคิดทางสังคมและการเมืองของอริสโตเติลได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเสนอทางเลือกของรูปแบบการเมืองการปกครองที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากกว่ารูปแบบในอุดมคติ เพราะสามารถแก้ไขความยุติธรรมในการปกครองได้ ดังนั้น ความคิดทางปรัชญาสังคมและการเมืองของอริสโตเติล จึงมุ่งเน้นไปที่รัฐธรรมนุญและจริยธรรมของมวลมนุษย์ในรัฐ นับได้ว่าแนวคิดที่มีคุณูปการอันยิ่งใหญ่ของมวลมนุษยชาติในโลกตราบเท่าทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เขียววิง. (2553). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา.
- ชวลิตร์ เกิดทรัพย์ และคณะ. (2552). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้. วารสารสงขลานครินทร์ (ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์), 15(1), 141-160.
- ณัฐชญา จิตภักดี และคณะ. (2564). การพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 8(2), 208-219.
- นงนุช วงษ์สุวรรณ. (2553). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- นิสตาร์ก เวชยานนท์. (2559). การบริหารทุนมนุษย์เชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มมูลค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์.



- ปราณี จุลภักดี และคณะ. (2559). การประเมินโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางรัฐ
ประศาสนศาสตร์. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
6(1), 94-115.
- พรนิภา จันทรน้อย. (2560). รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษา
ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตยุคสมัยไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว. (2562). การบริหารความหลากหลายของบุคลากรในองค์กร: กล
ยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 27 ตุลาคม
2563 จาก <http://www2.feu.ac.th/acad/llrc/JID/Detail.aspx?id=303>
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). มนุษย์กับวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เรืองเดช เขจรศาสตร์. (2549). วิถีพุทธธรรมตามแนววัดป่าภาคอีสานกับการพัฒนาศักยภาพ
มนุษย์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาไทยศึกษา. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6. (2558). รูปแบบการบริการที่เหมาะสมสำหรับ
ผู้สูงอายุพิการ. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ขอนแก่น:
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 6.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559). การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2556). คุณธรรมนำความรู้ : รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ
คุณค่าความเป็นมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี คอมมูนิเคชั่น
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564.
- เอนก วัดแยม. (2555). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2563 จาก
<http://mpa2011.blogspot.com/2012/05/human-resource-management.html>